

PRESSMEDDELANDE

2024-05-16

Vill visa möjligheterna att minska antalet frakturer som beror på benskörhet

Med en kommande studie vid Carlanderska sjukhuset i Göteborg vill man visa att det är möjligt att radikalt minska antalet frakturer som sker på grund av benskörhet. Ett anslag om 1,4 miljoner kronor från Lundbergs Forskningsstiftelse har använts till inköp av modern utrustning för bentäthetsmätning vars tydliga bilder kan stärka patientdialogen och bidra till ökad motivation för förebyggande medicinering och åtgärder hos patienterna.

Osteoporos, eller benskörhet, drabbar varannan kvinna och var fjärde man i Sverige över 50 års ålder. Sjukdomen visar sig oftast i form av kotkompression, handleds- och höftfrakturer. Den medför en hög grad av funktionsnedsättning och leder inte sällan till dödsfall.

”I Sverige inträffar cirka 90 000 osteoporosrelaterade frakturer per år. Ungefär 15 000 av dem är höftledsfrakturer vilka är en stor riskfaktor för sjukhusinläggning, komplikationer och dödsfall. Förutom lidandet och begränsningarna för patienterna medför osteoporos stora samhällskostnader eftersom en fraktur dels kostar i sjukhusvård, dels ofta är första steget mot behov av någon form av omsorg”, berättar Jan Kilhamn, verksamhetschef för medicinkliniken och forskningsenheten på Carlanderska sjukhuset i Göteborg.

Egentligen enkelt att minska risker

Carlanderska sjukhuset planerar just nu en studie i samverkan med Göteborgs universitet och Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän med det primära syftet att visa att det går att radikalt minska antalet frakturer hos osteoporospatienter. Enligt Jan Kilhamn finns det både bra riktlinjer och väl fungerande läkemedel och åtgärder. Men det finns också två stora problem: sjukdomen är underdiagnostiserad och underbehandlad.

”Det handlar om prevention och därför hamnar det ofta långt ner på prioriteringslistan i vården. Vi vill visa att de verktyg vi har tillgång till gör stor nytta om de används. Riskerna kan minskas betydligt med olika standardåtgärder som är både enkla och billiga. Bekymret är att patienterna inte ens diagnosticeras och då är det svårt att nå rätt individer med rätt insatser.”

En annan utmaning är att få patienterna att följa de rekommendationer de får angående olika förebyggande åtgärder. Ett sekundärt syfte med studien är att hitta metoder och verktyg som ökar

patienternas motivation och följsamhet. I en förstudie ska man därför bland annat utvärdera olika hälsoappar för att eventuellt använda någon sådan som stöd för deltagarna i studien.

Unikt samarbete

Den kommande studien bygger på ett unikt samarbete med försäkringsbolaget Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän. De har ett tydligt engagemang när det gäller att förhindra olyckor och har arbetat med kampanjer som uppmuntrat till förebyggande träning, användning av broddar och liknande. Populationen i studien kommer att hämtas från försäkringsbolagets kunder.

”Vi drar nytta av Länsförsäkringars erfarenheter av hur man når ut till riskgrupperna och hur man kan inspirera dem att göra rätt. Dessutom har de i sin databas olika uppgifter som kan stärka studien och som man normalt inte har tillgång till i en klinisk studie. Det kan gälla kompletterande information om personernas boendeform, tidigare fallolyckor eller om de har använt någon hälsoapp. Genom att kombinera det bästa från våra olika världar kan vi få till en optimering av prevention med hjälp av både hälsoteknologi och riktade benthäthetsundersökningar”, säger Jan Kilhamn.

Ny teknik bidrar till pedagogik

Det senare, benthäthetsundersökningar, är en förutsättning för studien. Tack vare ett anslag om 1,4 miljoner kronor från Lundbergs Forskningsstiftelse finns nu en Lunar iDXA-utrustning – en röntgenapparat som ger extra högupplösta och tydliga bilder – på plats på Carlanderska. Den är snabb och effektiv samtidigt som den är lågstrålande och därmed säker för personalen. Traditionell benthäthetsmätning ger bilder på underarmar och framifrån på ländrygg och höftområde. Den nya utrustningen tar även bilder från sidan och ger en bild på hela kotpelaren som visar om patienten har kotkompression. Dessutom ger den mycket lättolkade bilder vilket enligt Jan Kilhamn har en pedagogisk poäng.

”Vi vet att om patienterna förstår och är motiverade är de också bättre på att följa rekommendationerna. Då kan de tydliga bilderna från benthäthetsmätaren göra stor skillnad. När vi kan visa att 'så här ser ditt skelett ut' kan vi också ha en informerad dialog. Visualiseringen blir ett bra verktyg.”

Den nya apparaturen är avgörande för den förestående studien men den är också ett välkommet tillskott till regionen som har lång kö till benthäthetsmätningar. Nu kan fler personer diagnostiseras.

Riskbedömning styr urval av deltagare

För tillfället pågår utformningen av studien. Från Carlanderska deltar, förutom Jan Kilhamn, endokrinologerna Kaj Stenlöf och Per Bümning. Dessutom medverkar Mattias Lorentzon, professor i geriatrik vid Göteborgs universitet med mångårigt forskningsfokus på osteoporos. Studien kommer att omfatta cirka 600 personer över 50–60 år som, med verktyget FRAX*, har bedömts ha minst en 15-procentig risk att få en fraktur inom tio år.

”De som enligt FRAX har förhöjd frakturrisik erbjuds en bentäthetsmätning. Sedan använder vi resultatet av den i kombination med bedömning av olika riskfaktorer för att sälla ut dem som verkligen skulle ha nytta av att vara med i studien.”

Deltagarna kommer att erbjudas en verktygslåda med åtgärder och behandlingar för att förbättra bentätheten. Den inkluderar sådant som D-vitamin, kalcium, mediciner, rörlighetsstöd, broddar och individanpassat stöd för ökad fysisk aktivitet.

”Vi vill i första hand visa att det går att radikalt minska antalet frakturer som sker på grund av osteoporos. Vi vill också titta på om det går att, med rätt metoder och till exempel digitala hjälpmedel, öka patienternas vilja och förmåga att följa rekommendationer gällande både medicinering och andra förebyggande insatser. Efter två år ska studiedeltagarna göra ytterligare en bentäthetsmätning och därmed får vi också kunskap om i vilken grad insatserna har förbättrat bentätheten.”

* FRAX, Fracture Risk Assessment Tool, är ett verktyg för att beräkna sannolikheten för att en person ska få en fraktur inom tio år

.....
Den 11 april firade Medicinkliniken den nya utrustningen genom att visa upp den på ett Öppet hus med inbjudna deltagare från Carlanderska sjukhusets vårdcentral liksom från röntgen, kirurg, ortoped och andra avdelningar vars patienter nu kan få en bentäthetsmätning i sjukhusets egna lokaler. Bland deltagarna fanns även Olle Larkö, professor emeritus och ledamot i styrelsen för Lundbergs Forskningsstiftelse.
.....

Bilder:

1. Jan Kilhamn
2. Jan Kilhamn, Helena Gärdhagen och Kaj Stenlöf vid den nya Lunar iDXA-apparaturen
3. Röntgenbild av kotpelare tagen med den nya utrustningen
4. Bentäthetsmätning av handled
5. Displayen på den nya bentäthetsmätaren

Foto: Bo Håkansson

För mer information, v.v. kontakta:

Christina Backman
Styrelseordförande
Lundbergs Forskningsstiftelse
Mobil: +46 727 19 70 45
christina@backmanconsult.se

Olle Larkö
Styrelseledamot
Lundbergs Forskningsstiftelse
Mobil: +46 734 33 7140
olle.larko@sahlgrenska.gu.se

Jan Kilhamn
Verksamhetschef
medicinklinik och forskningsenhet,
Carlanderska sjukhuset
jan.kilhamn@carlanderska.se
Mobil: +46 735 460 264

IngaBritt och Arne Lundbergs Forskningsstiftelse grundades av IngaBritt Lundberg år 1982 till minne av hennes make grosshandlaren Arne Lundberg född 1910 i Göteborg. Stiftelsen har till ändamål att främja medicinsk vetenskaplig forskning huvudsakligen rörande cancer, njursjukdomar samt ortopedi och prioriterar inköp av apparatur, hjälpmedel och utrustning. Under åren 1983 till och med 2023 har 607 anslag beviljats uppgående till sammanlagt 1050 MSEK, varav 36 MSEK beviljades 2023. Forskning inom Göteborgsregionen har företräde. Stiftelsen har sitt säte i Göteborg. www.lundbergsstiftelsen.se